

Sprawa C-252/22

Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem

Data wpływu:

8 kwietnia 2022 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Curtea de Apel Târgu Mureș (Rumunia)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

16 lutego 2022 r.

Strona skarżąca:

Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD

Druga strona postępowania:

Consiliul Județean Suceava

Președintele Consiliului Județean Suceava

Agenția pentru Protecția mediului Bacău

Consiliul Local al Comunei Pojorâta

Interwenient:

QP

Przedmiot postępowania głównego

Odwołania wniesione przez stronę skarżącą Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD (zawodowe stowarzyszenie adwokatów) i przez drugą stronę postępowania Consiliul Județean Suceava (radę okręgu Suczawa, Rumunia) przeciwko wyrokowi cywilnemu wydanemu przez Tribunalul Cluj (sąd w Klużu, Rumunia) w sprawie, której przedmiotem jest skarga, w której strona wnosząca skargę, w postępowaniu, gdzie występowały również inne strony przeciwne, wniosła o stwierdzenie nieważności niektórych aktów administracyjnych, na których opierała się budowa i usunięcie składowiska odpadów.

Przedmiot i podstawa prawna odesłania prejudycjalnego

Na podstawie art. 267 TFUE wnosi się o dokonanie wykładni art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, art. 47 karty i art. 9 ust. 3, 4 i 5 konwencji z Aarhus.

Pytania prejudycjalne

Czy art. 47 [akapit pierwszy karty] w związku z art. 19 [ust. 1 akapit drugi TUE] i art. 2 pkt 4 z związku z art. 9 ust. 3 Konwencji o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, podpisanej w Aarhus (Dania) w dniu 25 czerwca 1998 r. i zatwierdzonej w imieniu Wspólnoty Europejskiej decyzją Rady 2005/370/WE z dnia 17 lutego 2005 r., należy interpretować w ten sposób, że do zakresu pojęcia „społeczeństwo” zalicza się podmiot prawny, jakim jest zawodowe stowarzyszenie adwokatów, które nie powołuje się na naruszenie jakiegokolwiek prawa lub interesu tego podmiotu prawnego, ale raczej na naruszenie praw i interesów osób fizycznych, adwokatów tworzących tę formę organizacji zawodu, [oraz] czy taki podmiot może być zrównany, w rozumieniu art. 2 pkt 4 konwencji, z grupą osób fizycznych działających poprzez stowarzyszenie lub organizację?

2. W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pierwsze pytanie, mając na uwadze [tak] cele art. 9 ust. 3 konwencji, jak i cel w postaci skutecznej ochrony sądowej praw przyznanych na mocy prawa Unii, czy art. 9 ust. 3 konwencji oraz art. 47 [akapit pierwszy i drugi karty] w związku z art. 19 [ust. 1 akapit drugi TUE] należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisowi prawa krajowego, który uzależnia dostęp do wymiaru sprawiedliwości takiego zawodowego stowarzyszenia adwokatów od udowodnienia własnego interesu lub od okoliczności, że celem wszczęcia postępowania jest ochrona sytuacji prawnej bezpośrednio związanej z tym celem, dla którego taka forma organizacji została utworzona, w tym przypadku, stowarzyszenie adwokatów?

3. W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pierwsze i drugie pytanie, lub niezależnie od odpowiedzi na te dwa pytania, czy art. 9 ust. 3, 4 [i] 5 konwencji i art. 47 [akapit pierwszy i drugi karty] w związku z art. 19 [ust. 1 akapit drugi TUE] należy interpretować w ten sposób, że wyrażenie, iż odpowiedni i prawnie skuteczny środek zaradczy, włączając w to orzeczenie sądowe, „ma być niedyskryminacyjny ze względu na koszty”, zakłada zasady i/lub kryteria ograniczenia kosztów obciążających przegrywającą stronę procesową w tym sensie, że sąd krajowy musi zapewnić poszanowanie wymogu kosztu, który nie jest dyskryminacyjny, biorąc pod uwagę [zarówno] interes osoby, która zamierza chronić własne prawa, jak i interes ogólny związany z ochroną środowiska?

Przywołane przepisy prawa i Unii

Artykuł 4 ust. 3 i art. 19 ust. 1 TUE; art. 216 ust. 1 i 2 TFUE

Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, art. 47 akapit pierwszy i drugi i art. 51.

Decyzja Rady 2005/370/WE z dnia 17 lutego 2005 r. w sprawie zawarcia w imieniu Wspólnoty Europejskiej Konwencji o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (konwencja z Aarhus), motywy 5–8, art. 1, art. 2 ust. 4 i 5, art. 3 ust. 4–6 i art. 9 ust. 1–4 konwencji.

Przywołane przepisy prawa krajowego

Costituțione della Romania (konstytucja Rumunii), ponownie opublikowana, art. 52 ust. 1, zgodnie z którym każdy, kto uważa, że organ publiczny naruszył jedno z jego praw lub uzasadnionych interesów na skutek aktu administracyjnego lub braku rozpatrzenia wniosku w terminie wyznaczonym w tym celu ustawą, ma prawo do uzyskania uznania powołanego prawa lub uzasadnionego interesu, stwierdzenia nieważności tego aktu i odszkodowania za szkodę.

Codul civil (kodeks cywilny), ponownie opublikowany, art. 37 (zdolność do czynności prawnych), art. 187 (elementy składowe osoby prawnej), art. 188 (przymioty osoby prawnej), art. 189 (kategorie osób prawnych), art. 190 (osoba prawna prawa prywatnego), art. 192 (obowiązujący reżim prawny) i art. 193 (skutki osobowości prawnej).

Codul de procedură civilă (kodeks postępowania cywilnego)

- artykuł 36 (legitymacja procesowa):

„Legitymacja procesowa wynika z tożsamości pomiędzy stronami i podmiotami spornego stosunku prawnego wskazanych w postępowaniu. Istnienie lub brak zgłoszonych praw i obowiązków stanowi kwestię merytoryczną”.

- artykuł 56 ust. 1, 2 i 3 (zdolność procesowa):

„(1) Osoby korzystające z pełni praw obywatelskich posiadają zdolności pozywania i bycia pozywanym.

(2) Jednakże stowarzyszenia, spółki lub inne podmioty nieposiadające osobowości prawnej mogą pozywać i być pozywanym jeżeli są utworzone zgodnie z prawem.

(3) Zarzut braku zdolności procesowej może zostać podniesiony na każdym etapie postępowania. Czynności procesowe dokonane przez osobę nieposiadającą zdolności procesowej są bezwzględnie nieważne”.

- artykuł 451 (kwota wydatków)
- artykuł 452 (dowód poniesionych wydatków)
- artykuł 453 (podział wydatków)
- artykuł 483 ust. 1, 3 i 4 (przedmiot i cel skargi. Sąd właściwy)
- artykuł 488 ust. 1 pkt 5 i 8 (podstawy nieważności)
- artykuł 491 (odwołanie wzajemne oraz odwołanie wzajemne przeciwko innej osobie niż powód w postępowaniu głównym – „recursul provocat”) w związku z art. 472 (apelacja wzajemna)
- artykuł 634 ust. 1 pkt 5 i ust. 2 (prawomocne wyroki)

Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 (ustawa o postępowaniu sądowo-administracyjnym nr 554/2004)

- Artykuł 1 ust. 1 i 2:

„(1) Każdy, kto uważa, że organ publiczny naruszył jedno z jego praw lub uzasadnionych interesów na skutek aktu administracyjnego lub braku rozpatrzenia wniosku w terminie wyznaczonym w tym celu ustawą, może wystąpić do właściwego sądu administracyjnego celem natychmiastowego uzyskania stwierdzenia nieważności aktu, uznania dochodzonego prawa lub uzasadnionego interesu oraz odszkodowania za poniesioną szkodę. Uzasadniony interes może być zarówno prywatny, jak i publiczny.

(2) Osoba, której jedno z jej praw lub uzasadnionych interesów zostało naruszone aktem administracyjnym o charakterze indywidualnym, skierowanym do innego podmiotu prawa, może zwrócić się do sądu administracyjnego”.

- artykuł 2 ust. 1 lit. p, r) i s):

„(1) Na potrzeby niniejszej ustawy poniższe terminy i wyrażenia należy rozumieć w następujący sposób:

p) uzasadniony interes prywatny – możliwość domagania się określonego zachowania, z uwagi na wykonanie określonego, przyszłego i przewidywalnego prawa podmiotowego;

r) uzasadniony interes publiczny – interes, który dotyczy ustroju prawnego i demokracji konstytucyjnej, gwarancji praw, wolności i podstawowych obowiązków obywateli, zaspokojenia potrzeb wspólnoty, realizacji uprawnień władz publicznych

s) zainteresowane organizacje społeczne – struktury pozarządowe, związki zawodowe, stowarzyszenia, fundacje i podobne, których celem jest ochrona praw

różnych kategorii obywateli lub, w stosownych przypadkach, prawidłowe funkcjonowanie służb administracji publicznej”.

- artykuł 8 ust. (11)

„(11) Osoby fizyczne i osoby prawne prawa prywatnego mogą proponować działania na rzecz ochrony uzasadnionego interesu publicznego jedynie posiłkowo, jeżeli szkoda w uzasadnionym interesie publicznym jest logicznie związana z naruszeniem prawa podmiotowego lub słusznego interesu prywatnego”.

Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat (ustawa nr 51/1995 w sprawie organizacji i wykonywania zawodu adwokata), ponownie opublikowana

– artykuł 5 ust. (5):

„Zawodowe stowarzyszenie adwokatów składa się z 2 lub więcej stałych adwokatów. W zawodowym stowarzyszeniu adwokatów mogą wykonywać swój zawód również adwokaci współpracujący lub zatrudnieni prawnicy. Zawodowe stowarzyszenie adwokatów i praktykujący w jego ramach adwokaci nie mogą udzielać pomocy prawnej osobom o przeciwnych interesach”.

Statutul profesiei de avocat din 3 decembrie 2011 (statut zawodu adwokata z dnia 3 grudnia 2011 r.), przyjęty przez Uniunea Națională a Barourilor din România (krajowy związek izb adwokackich Rumunii) (Monitorul Oficial al României, nr 898 z dnia 3 grudnia 2011 r.), zwany dalej „statutem”.

- artykuł 196 ust. (3):

„(3) W przypadku sporów wynikających z wykonywania działalności zawodowej, stowarzyszenie zawodowe posiada legitymację procesową do działania jako powód lub pozwany, nawet jeśli nie posiada osobowości prawnej”.

Ordonanța de urgență a Guvernului [OUG] nr. 195/2005 privind protecția mediului (rządowy dekret z mocą ustawy nr. 195/2005 w sprawie ochrony środowiska)

- artykuł 2 pkt 56:

„W rozumieniu niniejszego dekretu z mocą ustawy:

56. społeczeństwo – oznacza jedną lub więcej osób fizycznych lub prawnych, zgodnie z krajowym ustawodawstwem lub praktyką, stowarzyszenia, organizacje lub ich grupy”.

- artykuł 3 lit. h):

„Zasady i elementy strategiczne leżące u podstaw niniejszego dekretu to:

h) informacja i udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska”.

- artykuł 5 lit. d):

„Państwo uznaje prawo każdej osoby do „zdrowego i ekologicznie zrównoważonego środowiska”, gwarantując w tym celu:

d) prawo do zwrócenia się, bezpośrednio lub za pośrednictwem organizacji ochrony środowiska, do organów administracyjnych i/lub sądowych w sprawach dotyczących środowiska, w zależności od przypadku, bez względu na to, czy wystąpiła szkoda”.

- artykuł 20 ust. 1, 5 i 6:

„(1) Organ właściwy do spraw ochrony środowiska wraz z innymi naczelnymi i lokalnymi organami administracji publicznej zapewnia wrazie potrzeby informację, udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dotyczących konkretnych przedsięwzięć oraz dostęp do wymiaru sprawiedliwości, zgodnie z postanowieniami [konwencji z Aarhus], ratyfikowanej ustawą nr 86/2000.

(5) Dostęp społeczeństwa do wymiaru sprawiedliwości odbywa się w oparciu o obowiązujące przepisy.

(6) Organizacje pozarządowe promujące ochronę środowiska mają prawo do wszczynania postępowań w sprawach środowiskowych oraz są uprawnione do podejmowania działań w sporach w sprawach z zakresu ochrony środowiska”.

Legea nr. 86/10 mai 2000 privind ratificarea Convenției privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu, semnată la Aarhus la 25 iunie 1998 (ustawa nr 86 z dnia 10 maja 2000 r. w sprawie ratyfikacji Konwencji o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, podpisanej w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r.).

Zwięzłe przedstawienie okoliczności faktycznych i postępowania głównego

- 1 W skardze złożonej przez stronę skarżącą, ta ostatnia wniosła do sądu pierwszej instancji, Tribunalul Cluj, przeciwko Consiliul Local al Comunei Pojorâta (radzie miejskiej gminy Pojorâta, Rumunia) (okręg Suczawa, Rumunia), Consiliul Județean Suceava (radzie okręgu Suczawa), Președintele Consiliului Județean Suceava (przewodniczącemu rady okręgu Suczawa) i Agenția pentru Protecția Mediului Bacău (agencji ochrony środowiska, Bacău, Romania), wszystkie będące osobami prawnymi prawa publicznego, (i) o stwierdzenie nieważności decyzji Consiliul Local Pojorâta z dnia 16 września 2009 r. w sprawie zatwierdzenia planu zagospodarowania przestrzennego w odniesieniu do

składowiska odpadów w Pojorâta (zwanego dalej: „składowiskiem odpadów”), ii) o częściowe stwierdzenie nieważności pozwolenia na budowę nr 39 z dnia 3 października 2012 r., wydanego przez Președintele Consiliului Județean Suceava, wyłącznie w związku z pozwoleniem na roboty budowlane dotyczące składowiska odpadów, którego beneficjentem jest Consiliul Județean Suceava, oraz (iii) o rozbiórkę składowiska opadów, wybudowanego na podstawie pozwolenia na budowę nr 39 z dnia 3 października 2012 r.

- 2 Strona skarżąca, będąca zawodowym stowarzyszeniem adwokatów, stwierdza, że podmiotowe powody leżące u podstaw wymogów administracyjnych i sądowych wynikały z „*silnego wpływu*” składowiska odpadów na trzech prawników tworzących rzeczne stowarzyszenie, czyli „*silnego uczucia konsternacji, zdumienia, złości i oburzenia, którego doznaliśmy, gdy oglądaliśmy realizację tego projektu*”, podczas gdy jeżeli chodzi o niezgodności z prawem zaskarżonych aktów administracyjnych, stowarzyszenie to przedstawiło różne argumenty faktyczne i prawne.
- 3 Druga strona postępowania co do istoty sprawy wskazuje, że gospodarka odpadami stanowi jeden z głównych problemów ochrony środowiska w Rumunii, a okręg Suczawa stoi w obliczu katastrofalnej sytuacji w zakresie usuwania odpadów na składowiskach odpadów. Ponadto budowa składowiska odpadów została zrealizowana z zachowaniem wszelkich wymagań technicznych przewidzianych w ustawodawstwie krajowym i unijnym, w tym w dyrektywie 1999/31/WE dotycząca składowania odpadów.
- 4 Bardzo ważne dla celów wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym są zarzuty podniesione przez drugą stronę postępowania, a mianowicie (i) zarzut braku zdolności procesowej strony skarżącej oraz (ii) zarzut braku legitymacji procesowej strony skarżącej i brak interesu w wystąpieniu ze skargą do sądu.
- 5 Na poparcie pierwszego zarzutu druga strona postępowania wskazała, że zgodnie z art. 5 lit. d) OUG nr 195/2005, działania wchodzące w zakres prawa do zdrowego środowiska mogą być zgłaszane zarówno przez osoby fizyczne, jak i przez organizacje pozarządowe powołane celem ochrony środowiska. Strona skarżąca jest zawodowym stowarzyszeniem adwokatów, nie posiada osobowości prawnej i nie została ustanowiona celem ochrony środowiska. Chociaż kodeks postępowania cywilnego przyznaje legitymację procesową stowarzyszeniom lub innym podmiotom nieposiadającym osobowości prawnej, to art. 196 ust. 3 statutu dopuszcza ją jedynie w odniesieniu do sporów wynikających z wykonywania działalności zawodowej, która to okoliczność nie występuje w niniejszej sprawie.
- 6 Na poparcie drugiego zarzutu druga strona postępowania stwierdziła, że strona skarżąca nie wskazała prawa podmiotowego ani uzasadnionego interesu prywatnego, które zostałyby naruszone aktami administracyjnymi, o stwierdzenie nieważności których wnosi.

- 7 Badając podniesione zarzuty Tribunalul Cluj oddalił zarzut dotyczący braku zdolności procesowej strony skarżącej. Sąd ten uznał, że, z jednej strony, skoro art. 5 Legea nr 51/1995 uznaje skarżącą za podmiot zawodowy, umożliwiając jej dokonywanie we własnym imieniu określonych czynności prawnych, a także posiadanie własnego majątku przeznaczonego na wykonywanie działalności adwokackiej, to przyznaje jej to zdolność prawną i szczególną zdolność do czynności prawnych w zgodzie z celem, dla którego została stworzona. Spełnia ona również przesłanki określone w art. 187 i 188 Codul civil, aby mogła być uważana za podmiot posiadający osobowość prawną, a mianowicie za niezależną organizację z własnym majątkiem, powołaną do realizacji określonego, prawnie uzasadnionego i moralnego celu, zgodnego z interesem ogólnym.
- 8 Z drugiej strony Tribunalul Cluj uwzględnił drugi zarzut uznając, po przeanalizowaniu pojęć „osoba poszkodowana” i „interes publiczny”, że powołanie się w skardze na interes publiczny jest możliwe jedynie ewentualnie, jeżeli naruszenie uzasadnionego interesu publicznego logicznie wynika z naruszenia prawa podmiotowego lub prawnie uzasadnionego interesu prywatnego. Faktycznie, chociaż w sprawach dotyczących środowiska ustawodawstwo krajowe przewiduje dostęp do wymiaru sprawiedliwości, w tym kontekście należy dokonać rozróżnienia między organizacjami pozarządowymi działającymi w dziedzinie ochrony środowiska, a innymi osobami.
- 9 Wychodząc od stwierdzenia, że unijne prawo ochrony środowiska nie ustanawia ogólnego prawa do zdrowego i nienaruszonego środowiska dla każdej osoby oraz od definicji „zainteresowanej społeczności” zawartej w konwencji, Tribunalul Cluj zauważa, że ani art. 9 ust. 2 konwencji z Aarhus, ani wtórne prawo Unii nie przyznają członkom społeczeństwa bezwarunkowego dostępu wymiaru do sprawiedliwości, ponieważ przepisy te pozwalają umawiającym się stronom i państwom członkowskim Unii na nałożenie pewnych warunków, co wyklucza ogólną legitymację procesową w sprawach dotyczących środowiska dla każdej osoby.
- 10 Jednakże strona skarżąca, która wniosła swoją skargę powołując się na obiektywny spór – innymi słowy, sformułowała ona skargę jako mającą na celu ochronę interesu publicznego –, nie wykazała naruszenia prawa lub uzasadnionego interesu i dlatego nie ma legitymacji procesowej.
- 11 Zarówno strona skarżąca, jak i Consiliul Județean Suceava odwołały się od tego orzeczenia do Curtea de Apel Cluj (sądu apelacyjnego w Klużu, Rumunia).
- 12 Strona skarżąca podniosła w odwołaniu, że orzeczenie w przedmiocie zarzutu dotyczącego braku legitymacji procesowej i braku interesu zostało wydane z naruszeniem lub przy niewłaściwym zastosowaniu przepisów prawa materialnego. Z jednej strony spór nie stanowi klasycznego postępowania sądowo-administracyjnego, ale dotyczy sektora ochrony środowiska, który podlega szczególnym przepisom, na mocy których dostęp do wymiaru sprawiedliwości jest zagwarantowany każdemu i może zostać uzasadniony

poprzez odwołanie się do interesu publicznego, bez konieczności powoływania się na uzasadniony interes prywatny. Z drugiej strony, wskazując że wniosła swoją skargę jako podmiot będący częścią społeczeństwa, zgodnie z definicją tego pojęcia zawartą w art. 9 ust. 3 konwencji, strona skarżąca argumentuje, że sąd pierwszej instancji błędnie oparł swoje orzeczenie o oddaleniu skargi na przepisach art. 9 ust. 2 konwencji.

- 13 Consiliul Județean Suceava zakwestionował w swoim odwołaniu oddalenie zarzutu dotyczącego braku zdolności procesowej, powołując się na fakt naruszenia przez Tribunalul zasad proceduralnych, niezastosowanie się do których skutkuje nieważnością tego orzeczenia. Jej zdaniem zdolność procesowa strony skarżącej ma wyspecjalizowany charakter, a prawo do zdrowego środowiska i ochrony zdrowia przysługują wyłącznie osobom fizycznym.
- 14 Curtea de Apel Cluj oddalił odwołanie wniesione przez Consiliul Județean Suceava oraz uwzględnił odwołanie złożone przez stronę skarżącą, uchylając zaskarżone orzeczenie i przekazując sprawę do Tribunalul Cluj do ponownego rozpoznania.
- 15 W toku postępowania odwoławczego, Consiliul Județean Suceava wystąpiła do Înalta Curte de Casație și Justiție (wysokiego trybunału kasacyjnego i sprawiedliwości, Rumunia) z wnioskiem o przekazanie sprawy, który został uwzględniony. Sprawa została zatem przekazana sądowi odsyłającemu Curtea de Apel Târgu Mureș (sądowi apelacyjnemu w Târgu Mureș, Rumunia). Wyrok Curtea de Apel Cluj został uchylony z mocy prawa w wyniku przyjęcia wniosku o przeniesienie, a sąd odsyłający wznowił postępowanie w celu merytorycznego rozstrzygnięcia dwóch odwołań.

Zasadnicze argumenty stron postępowania głównego

- 16 Zarówno strona skarżąca jak i Consiliul Județean Suceava wniosły do sądu odsyłającego o wystąpienie do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

Zwięzłe przedstawienie uzasadnienia odesłania prejudycjalnego

- 17 Sąd odsyłający zauważa, że z ogólnej zasady zawartej w ustawie o postępowaniu sądowo-administracyjnym wynika, że ustawodawca krajowy wybrał postępowanie o charakterze podmiotowym, a mianowicie, że „osoba poszkodowana” powołuje się na własny interes, wskazany przez ustawodawcę jako „uzasadniony interes prywatny”.
- 18 W kwestii ochrony środowiska ustawodawstwo krajowe wdrażające konwencję przewiduje możliwość dostępu do wymiaru sprawiedliwości jako wyraz podstawowego prawa każdej osoby do zdrowego i ekologicznie zrównoważonego środowiska.

- 19 W tym względzie, z jednej strony, ustawodawca krajowy przewiduje możliwość obiektywnego sporu, na który można powołać się jako wyraz prawa dostępu do wymiaru sprawiedliwości, jednak kategoria osób, które mogą głównie i bezpośrednio powoływać się na prawnie uzasadniony interes publiczny ogranicza się do organizacji pozarządowych, promujących ochronę środowiska, i które z tego tytułu nie są zobowiązane do wykazywania uzasadnionego interesu prywatnego.
- 20 Z drugiej strony, każdy ma prawo do zwrócenia się bezpośrednio lub za pośrednictwem organizacji ochrony środowiska, do organów administracyjnych i/lub sądowych w sprawach dotyczących środowiska, w zależności od przypadku bez względu na to, czy wystąpiła szkoda. W takiej sytuacji dostęp do wymiaru sprawiedliwości społeczeństwa, innych podmiotów niż organizacje pozarządowe promujące ochronę środowiska, odbywa się zgodnie z obowiązującymi przepisami. Zatem z tego punktu widzenia, *Legea contenciosului administrativ* (ustawa o postępowaniu sądowo-administracyjnym), do której odsyła art. 20 ust. 5 OUG nr 195/2005, zakłada przede wszystkim, uzasadnienie interesu prywatnego, a więc subiektywnego sporu, i dopiero po potwierdzeniu uzasadnionego interesu prywatnego osoba, która się na niego powołuje, inna niż organizacje promujące ochronę środowiska, może się również w drugiej kolejności powołać na uzasadniony interes publiczny.
- 21 Zgodnie z argumentacją sądu pierwszej instancji strona skarżąca nie może przede wszystkim powoływać się na uzasadniony interes publiczny bez konieczności powołania się na uzasadniony interes prywatny, a dokładniej, nie zalicza się ona do kategorii „zainteresowanej społeczności”, zdefiniowanej w art. 9 ust. 2 konwencji.
- 22 Ponieważ Tribunalul Cluj, uwzględniając zarzut dotyczący braku legitymacji procesowej i braku interesu, oparł swoją argumentację na przepisach art. 9 ust. 2 konwencji, sąd odsyłający przypomina rozróżnienie dokonane przez Trybunał w swoim orzecznictwie, a mianowicie w wyroku z dnia 14 stycznia 2021 r. *Stichting Varkens in Nood i in.* (C-826/18, EU:C:2021:7), pkt 44–49, wśród systemów dostępu do sądu przewidzianych, odpowiednio, w art. 9 ust. 2 i art. 9 ust. 3 konwencji.
- 23 Curtea de Apel Târgu Mureș zauważa ponadto, że przed Tribunalul Cluj i przed sądem rozpatrującym odwołania, *Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD* twierdziła, że skargę złożyła zarówno w imieniu własnym, jak i w imieniu trzech adwokatów, którzy ją tworzą.
- 24 W takim kontekście konieczne jest przedłożenie pierwszego pytania dotyczące pojęć „społeczeństwo” i „zainteresowana społeczność”, zdefiniowanych w art. 2 pkt 4 i 5 konwencji.
- 25 W przypadku udzielenia przez Trybunał odpowiedzi twierdzącej na jeden z aspektów pierwszego pytania (pierwszy – czy stronę skarżącą można uznać za

„społeczeństwo” w rozumieniu art. 2 pkt 4 i art. 9 ust. 3 konwencji, i, drugi – czy strona skarżąca może powoływać się na prawa i interesy tworzących ją adwokatów, osób fizycznych), sąd odsyłający zadaje drugie pytanie, a mianowicie, czy prawo Unii należy interpretować w ten sposób, że stoi ono na przeszkodzie przepisowi krajowemu, który uzależnia dostęp do wymiaru sprawiedliwości zawodowego stowarzyszenia adwokatów od weryfikacji istnienia własnego interesu lub okoliczności, że wnosząc skargę dąży ono do ochrony sytuacji prawnej bezpośrednio związanej z samym celem, dla którego stowarzyszenie to zostało utworzone.

- 26 Trzecie pytanie prejudycjalne dotyczy kosztów związanych z postępowaniem w przedmiocie ochrony środowiska.
- 27 Strona skarżąca na wszystkich etapach postępowania wskazywała, że przepisy krajowe nie zapewniają rozsądnej przewidywalności co do konieczności poddania się obowiązкови poniesienia kosztów i całkowitego kosztu postępowania. Istotnie twierdzi ona, że chciała skorzystać ze swojego prawa dostępu do wymiaru sprawiedliwości zgodnie z art. 9 ust. 3 konwencji, nie mając możliwości poznania lub przewidzenia maksymalnej wysokości kosztów, jakimi mogłaby zostać obciążona.
- 28 Consiliul Județean Suceava miała zapłacić adwokatom wybranym w niniejszej sprawie łączne honoraria w wysokości około 276 000 lei rumuńskich (około 50 000 EUR).
- 29 W tym względzie sąd odsyłający wskazuje, że, z jednej strony, art. 451–453 kodeksu postępowania cywilnego szczegółowo określają koszty sądowe (koszty sądowe należne państwu, honoraria adwokackie, konsultantów, kwoty należne świadkom, itp.), stronę postępowania, którą można obciążyć kosztami (strona przegrywająca, na żądanie strony zwycięskiej), a także pewne kryteria, którymi sąd może się posłużyć w celu obniżenia, w uzasadnionych przypadkach, honorariów adwokackich (jeżeli honoraria te są ewidentnie nieproporcjonalne do wartości lub złożoności sprawy lub pracy wykonanej przez adwokata, biorąc pod uwagę okoliczności sprawy).
- 30 Z drugiej strony, art. 9 ust. 4 konwencji wymaga, aby procedury, o których mowa w ust. 1–3, przewidywały odpowiednie i prawnie skuteczne środki zaradcze oraz by były *„bezstronne, oparte na zasadzie równości, terminowe i niedyskryminacyjne ze względu na koszty”*.
- 31 Sąd odsyłający zastanawia się, czy wspomniane przepisy prawa krajowego zawierają wystarczające kryteria celem dokonania oceny wysokich kosztów sporów wynikających z nieprzestrzegania norm w zakresie ochrony środowiska i które mogą mieć skutek zaporowy, w sensie odstraszania podmiotu prawa pozbawionego możliwości wszczęcia postępowania w tym zakresie i czy, w tym kontekście, należy brać pod uwagę szczegółowe zasady i kryteria.

- 32 Przywołując orzecznictwo Trybunału dotyczące art. 11 ust. 4 dyrektywy 2011/92/UE, wyrok z dnia 15 marca 2018 r., *North East Pylon Pressure Campaign and Sheehy* (C-470/16, EU:C:2018:185), pkt 44 i pkt 2 sentencji Curtea de Apel Târgu Mureș uważa również za konieczne ustalenie, czy to orzecznictwo ma zastosowanie do art. 9 ust. 4 konwencji.
- 33 Sąd odsyłający zwraca się do Trybunału o wydanie orzeczenia z zastosowaniem art. 105 regulaminu postępowania, uzasadniając swój wniosek faktem, że spór toczy się przed sądami krajowymi od dnia 3 października 2018 r.

DOKUMENT ROBOCZY